



Miquel Macià

Vida i mort dels mitjans de comunicació de Vic

(1939-2025)



Saldonar.

Miquel Macià
Vida i mort
dels mitjans de
comunicació
de Vic
(1939-2025)

Saldonar.

Vida i mort dels mitjans de comunicació de Vic (1939-2025)

© del text: Miquel Macià Arqués, 2025

© de la il·lustració de la coberta: Montse Galbany, 2025

© de les fotografies de la tripa: els seus autors i imatges d'arxiu, 2025

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2025

Primera edició: setembre del 2025

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

@saldonar

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny i maquetació: Octavi Gil Pujol

Distribució: UDL

Thema: JB, JBC, KNT

ISBN: 978-84-19571-61-8

Dipòsit legal: B 11401-2025

Saldonar forma part de l'associació
d'editorials independents Llegir en Català



Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos
gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 80 grams,
i s'ha compaginat amb la tipografia Tiempos en cos 9.

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

Taula

Agraïments	13
-------------------	----

Introducció	17
Quí? – Què? – Com? – Quan? – Per què?	

Capítol 1. L'Ausona del franquisme	21
---	----

Història d'una premsa sense història – Ideal Vicens: una premsa de postguerra sota censura militar – Martí de Riquer, inspirador del naixement de l'Ausona – Les arrels carlistes de Vic – L'Ausona de Font i Espina i Wifredo Espina – Com era el primer número de l'Ausona – El mentor religiós de l'Ausona, mossèn Vilacís, assassinat – Un número especial dedicat a Jacint Verdaguer – Wifredo Espina, el periodista expulsat per motius polítics – Un titular de portada: «La Historia se escribe con sangre» – El símbol falangista a l'Ausona, anar i venir – L'alcalde Bach i Roura revisava l'edició abans de publicar-se – Fer premsa a Vic, els anys seixanta, sense ni un mot en català – Lluís Serra, polític radical i director de l'Ausona més franquista – Els últims temps del diari del Movimiento – Entre dues aigües: Franco mor i l'Ausona s'adapta – Cap a la privatització de la capçalera – L'aparició d'El 9 Nou posa l'Ausona contra les cordes – Temps de nous actors: l'adeu de l'empresa editora i la venda de l'Ausona

Capítol 2. Les primeres ràdios	55
---------------------------------------	----

La primera ràdio, de la mà del Centenari de Balme – El Movimiento Nacional, amb emissora pròpia: Radio Ausona-ECM – El Parc Balme: una experiència de campanya informativa massiva – La fi de Radio Vich-EB: tancada i precintada – La nova ràdio, «el fet més transcendent des de la Guerra Civil» – L'equipament del local del carrer de Sant Antoni, 2 – Lluís Solà: «La ràdio era un instrument de la coacció i la coerció dictatorial» – El canvi d'OM a FM va matar la ràdio vigatana el 1969

Capítol 3. La Ràdio Vic en família de Ramon Bellafont	67
--	----

Una nova ràdio trenca el monopoli comunicatiu de l'Ausona – Ramon Bellafont, l'artífex de la ràdio recuperada – «Les cançons de Llach estaven vetades per la censura» – Les gestions per recuperar una ràdio a Vic – Ramon Bellafont, una joventut difícil de postguerra a Barcelona – Regalar aparells amb FM per escoltar la nova ràdio – Àlex Bruguera, la veu d'una idea jove i moderna – La ràdio, la política local i els nous aires dels anys setanta – Canvis a Ràdio Vic: Planell, Solà i Sala, Molet, Enguix, Domínguez... – Un

lloc precari, amb discos que es portaven de casa – La manca d'entesa entre Bellafont i els periodistes Molet i Puntí – Neixen les ràdios municipals a Osona – Anna Bellafont: «La nit de Cap d'Any acompanyàvem la gent que estava sola» – Ràdio Vic, amb la Cadena 13 – El canvi de propietat de Ràdio Vic

Capítol 4. El 9 Nou del poble i de la democràcia

91

Un nou projecte per a un país que reneix – Tres anys de reunions i tràmits – L'empresa Premsa d'Osona SA comença a caminar – El setmanari ha de ser en català i prou – Un accionariat ampli i divers – La vida a la primera redacció del diari – Jaume Collell i Carles Molist, presències manlleuenques – L'adeu del director per una esquela de Franco en castellà – Bomba informativa: la declaració de renda dels prohoms – El 9 Nou, també els dimarts i al Ripollès – Jordi Molet, el tercer director, el 1983 – «Quan sentíem una sirena, hi corríem al darrere a veure què passava» – Dolors Altarriba: «Escrivia sense cobrar, empaquetava diaris...» – «Vaig fitxar dos noiets que van arribar lluny: Albert Om i Josep Comajoan...» – El 1987, un any clau: Miquel Codina, president d'El 9 Nou – El diari, entre la professionalització i les pulsions polítiques

Capítol 5. L'Ausona nacionalista

123

L'alcalde Montanyà va negociar la compra de l'Ausona – Un projecte de premsa nacionalista i de centre – L'allunyament entre CiU i El 9 Nou, un moment fundacional i de llarg recorregut – «De cara als seus interessos, Convergència es va equivocar» – Els difícils inicis de la nova Ausona – La vida diària de l'Ausona en una rebotiga del carrer Nou – Les municipals de 1983: els xocs entre política i periodisme – «Les analogies entre la vella Ausona i la nova són en el mateix model de premsa de partit» – Maria Àngels Ferrer: «L'entorn polític no incidia en la meua secció de Cultura» – L'Ausona s'atribueix 95 anys de vida i el Govern ho admet – Jordi Costa Riera, director nominal, mor als 41 anys d'edat – Carme Paré: «Tenia 17 anys i em sentia lliure, era perfecte» – M. Dolors Farrés: «Aquella espessa i constant boira baixa del fum a la redacció...» – L'Ausona, contaminada pel conflicte intern de Convergència – Joan Orriols: «Deien banastrades, que perillava l'herència del canonge Collell» – Prensà Ibérica, la salvació providencial... i provisional

Capítol 6. La Marxa de Catalunya

151

L'era dels tres periòdics professionals en una petita ciutat – Una capçalera per la màxima sobirania nacional possible per a Catalunya – La Marxa, Ràdio Vic i el Reclam, un grup de comunicació però no del tot – Fàtima Alemany: «Em va agradar viure coses insòlites a la redacció, com el segrest d'Olot» – Ampliacions de capital per impulsar el diari a zero pèrdues – La Marxa, el 1995: la política torna a creuar-se amb la premsa – Joan Turró, el segon director de La Marxa – Una tempesta de suplementes, promocions i col·leccionables – Emili Jané, «quan la pressió era el pitjor enemic que teníem» – Final d'etapa i canvi de propietat a La Marxa

Capítol 7. TVO i les televisions dels pioners

175

Volien demostrar que fer televisió era a l'abast de tothom – De TVic, a la Televisió de Roda de Ter – La llavor s'estén a Sant Hipòlit i a Gurb de la Plana – 31 d'octubre de 1988, el naixement de TVO – La col·laboració entre la nova televisió TVO i el nou setmanari

La Marxa – Els Jocs Olímpics silencien una TVO en ple creixement – TVO, al grup de La Marxa i Ràdio Vic

Capítol 8. La Ràdio Vic de Joan Orriols

193

La compra d'un monopoli comarcal amb 70.000 oients mensuals – Eudald Domènech arriba per revolucionar la publicitat – Les cadenes i les ràdios locals, objectes de desig – Cèsar Entrena, de RKOR Granollers, i la conversió de Vic en radiofórmula – Àlex Gutiérrez, o com deixar la radiofórmula i entrar en un diari – Un informe reservat sobre la influència socialista a El 9 Nou – Ràdio Vic i RKOR, una aliança consolidada – El rebrot de les velles tensions dels vuitanta al sector de la ràdio – Sense prou llicències per fer una cadena, Ràdio Vic va a la venda

Capítol 9. Els millors anys d'El 9 Nou

215

Codina i Molet, la consolidació empresarial i professional – Neix l'edició del Vallès Oriental – Reconversió accionarial a l'editora d'El 9 Nou: una acció, un vot – Les diferències abismals entre Osona i el Vallès – El Vallès Occidental, zona d'alt risc i possibles alts beneficis – Espuny agafa el relleu d'Altarriba al Vallès – Un edifici històric i una restauració brillant per a El 9 Nou del segle XXI – Arriben la televisió i la ràdio, per fi – La premsa corona un cim d'èxit la segona meitat dels anys dos mil – De 2007 a 2008, els exercicis més brillants

Capítol 10. La TVO d'Orriols i Monells

239

Ràdio, televisió, premsa de pagament i premsa gratuïta, en un sol grup – Cinc anys de maduresa periodística de TVO – L'escissió empresarial i la tercera venda de TVO

Capítol 11. L'Ausona de Prensà Ibérica

249

La quarta vida, dins d'un grup espanyol, del setmanari degà – Commemoració dels cinquanta anys d'història – «Deixa d'existir qualsevol vinculació amb Convergència» – Esclata la campanya contra el suplement en castellà – Aplicar a Vic el model de premsa d'una capital de província – Isidre Font deixa la direcció – Una nova Ausona, en format de revista i en color – Prensà Ibérica impulsa premsa gratuïta – La Revista d'Osona mensual succeeix l'Ausona – Quan va desaparèixer l'Ausona: el 1997 o el 1998? – La Revista d'Osona, a la recerca d'un espai – El dia més negre del periodisme osonenc: «Tot plegat va ser denigrant, una vilesa, al meu entendre» – La supervivència dels gratuïts, en mans de Josep Maria Costa – La retirada de Prensà Ibérica de Vic

Capítol 12. La Ràdio Vic de Luis del Olmo

279

Editorial Planeta, sense un model de ràdio – El retorn del castellà a Ràdio Vic, vint-i-cinc anys després – Manifestació nacional en defensa del català – Els treballadors de Ràdio Vic, entre dos fronts – Amb el nom pintat enmig d'una diana al carrer

Capítol 13. Les ràdios del Portalet: Ona Osona i Ràdio Vic

289

Nou experiment: dues ràdios en un mateix local – Ona Osona, la veu de la nova Ona Catalana – La mirada crítica d'Eva Torrents – Una cadena que no aixecava el vol – Unes llicències de ràdio catalanes acaben en mans d'El País – Com fer reviure una ràdio malferida – Ràdio Vic, arran del precipici

Capítol 14. La factoria Romeu: TVO, La Marxa i el Més La Marxa 299

El trànsit de TVO i La Marxa a una polèmica empresa de Tarragona – «Ens ho van vendre com que seríem qui sap què, com La Vanguardia» – El vincle de ferro i acer amb Convergència i Unió – «En Joan Turró tenia una enorme implicació en el projecte» – Jacint Romeu, sense protectors i amb la Fundació assetjada – «Era una guerra de poders, el periodisme no els interessava» – Núria Codina, directora de TVO – L'entrada de TVO a la cadena Canal Català de Nicola Pedrazzoli – Del setmanari La Marxa, al diari gratuït Més La Marxa – Més de 9.000 exemplars diaris repartits a Vic i Manlleu – La crisi econòmica acorrala el grup tarragoní – L'últim alè de La Marxa i del seu descendent, en franquícia – «Jo vaig tancar el Més La Marxa. Quan ets a la trinxera, la realitat és la realitat»

Capítol 15. Nicola Pedrazzoli, l'home de Telecinco, al Canal Català Osona 319

Sortir al rescat de TVO – Com competir amb El 9 TV

Capítol 16. La factoria Turró: premsa, Ràdio Vic i TVO 321

Osona Comarca: un projecte de construcció d'un grup multimèdia – Ràdio Vic, nova incorporació a la factoria Turró – La televisió TVO-Canal Català, tercera incorporació – El naufragi de TVO, enmig de la crisi econòmica global – Els intents d'Osona Comarca per trobar un model de supervivència – El Vigatà Independent, un fill pòstum d'Osona Comarca – Una altra agonia de Ràdio Vic

Capítol 17. La factoria Debant: Canal Taronja i Cadena SER 339

El nou actor informatiu que ve de Manresa – Una televisió amable per a un concepte empresarial de la comunicació – Incorporacions locals: Marta Vall-Ilovera, Isabel Campos, David de Dios... – Raurell, entre els mitjans i la comunicació de l'alcalde Vila d'Abadal – Isabel Campos, deu anys a la direcció del Taronja i trenta-cinc anys als mitjans de Vic – La missa de Montserrat, via Canal Taronja, un èxit d'audiència – Rubén Vázquez estrena direcció i nou local a Vic – Taelus edita premsa gratuïta a Osona

Capítol 18. La premsa comercial gratuïta 351

Un model de publicació sotmesa al ritme de l'economia general – El Reclam, el gratuït pioner, el 1988 – Publicitat Montseny, propietari absolut del Reclam – Diari de Vic, un nom antic per a un gratuït nou – Clip Moda, la revista que va irritar a La Marxa – Equip Immobiliari, un nou temàtic – Punt de Venda, rebentar preus per entrar a Osona – Reclam i El Sac, amb control de difusió de l'OJD – El gratuït Revenda estudiava entrar a Osona – Vic Vila Flash, un gratuït de vida efímera, vingut del Garraf – L'Esplai, des de l'hostaleria per a tothom – El Zoom, revista jove amb el segell Orriols – Immogratis, una incursió francesa – GuiaOsona.net, el gratuït d'Osona Comarca – El Més!: el gratuït amb perfil independentista que ha prevalgut

Capítol 19. Osona.com, la premsa digital 365

El primer diari digital de la comarca – Descobrir l'impacte de la xarxa a la curta distància, a la proximitat – Com superar el menysteniment i donar a conèixer Internet a Osona? – Primeres experiències col·lectives en digital: la pesta porcina i les nevades – El cas del català al doblatge de la pel·lícula de Harry Potter – Un creixement lent, però basat en una

tecnologia pròpia: l'aliança entre Osona.com i Sobrevia – El portal de comerç electrònic, un projecte fracassat d'Osona.com – Jordi Font a Osona.com: l'obertura de la mirada empresarial en un projecte periodístic – Línia editorial independentista – L'empresa aposta per Nació Digital i deixa en segon terme Osona.com – Premi a la trajectòria empresarial. Canvi de propietat

Capítol 20. El 9 Nou, sense competència però en decadència

383

Un context global advers: crisi dels mitjans i irrupció massiva d'Internet – El relleu a la presidència: de Miquel Codina a Beth Codina – «Jo no invertiria els meus diners en un diari digital» – Jaume Espuny: «La irrupció de la premsa digital va distorsionar la forma de treball al diari» – Dolors Altarriba: «Un diari de paper és una cosa molt ben feta» – Aquell plus de dedicació que requereix la premsa comarcal – Què és millor? Treballar amb competència o sense? – Josep Comajoan, el probable director que se'n va anar del diari – Una presidència tranquil·la per a una època informativa tranquil·la – La sortida forçada de dos noms històrics de la casa – Les xifres de l'empresa editora, o com administrar bé amb el vent en contra – El 9 TV, una televisió madura i consolidada – Quan El 9 Nou mira cap a l'horitzó – Miquel Codina: «El 9 Nou té el consol que el seu repte és compartit amb el conjunt de la premsa mundial»

Capítol 21. Què se'n va fer, d'aquella gent i del seu periodisme?

407

Dolors Altarriba (1964) – Albert Bagué (1978) – Ramon Besa (1958) – Manuel Bonafacia (1960) – Xavier Borràs (1956-2025) – Laura Busquets (1985) – Mercè Cabanas (1961) – Sergi Cámara (1974) – Isabel Campos (1967) – Josep Capdevila (1962) – Roger Carandell (1987) – Ernest Codina (1985) – Núria Codina (1970) – Roger Codina (1986) – Jaume Collell (1956) – Josep Comajoan (1968) – Antoni Coromina (1955-2020) – Adrià Costa (1978) – Miquel Cumeras – Agustí Danés (1973) – Eudald Domènech (1962) – Imma Domínguez (1964) – Albert Enguix (1962) – Miquel Erra (1964) – Wifredo Espina (1930) – Jaume Espuny (1951) – Ruth Espuny (1975) – Maria Dolors Farrés (1962) – Carles Fiter (1991) – Josep Maria Font i Espina (1928-2022) – Jordi Font (1974) – Eva Funoll (1981) – Cristina Gallach (1960) – Ferran Grèbol (1958) – Marc Güell (1984) – Àlex Gutiérrez (1974) – José Manuel Gutiérrez (1977) – Montse Mir – Anna Molas (1980) – Jordi Molet (1954) – Carles Molist (1949-1997) – Mercè Molist (1969) – Josep Maria Montaner (1957) – Joan Morcillo (1978) – Isaac Moreno (1977) – Miquel Noguer (1977) – Albert Om (1966) – Núria Orriols (1978) – Víctor Palomar (1976) – Carme Paré (1965) – Elisabet Piñol (1978) – Lluís de Planell (1950) – Josep Portet (1969) – Pere Pratdesaba (1964) – Roser Riera (1972) – Josep Romeu (1952-2013) – Joan Sala (1952) – Salvador Sala (1958) – Xavier Sardà (1967) – Joan Serra (1979) – Miquel Serrabassa (1982) – Jaume Solà (1963) – Josep Maria Solà i Sala (1929-2024) – Eva Solé (1973) – Sergi Solà (1978) – Xavier Tornafoch (1965) – Eva Torrents (1972) – Joan Turró (1957) – Marta Vall-Ilovera (1978) – Montserrat Verdaguer (1973) – Anna Vilaregut (1968)

Capítol 22. La pregunta: tenen futur els mitjans de comunicació local?

445

Anna Alemany – Fàtima Alemany – Dolors Altarriba – Albert Bagué – Ramon Besa – Manel Bonafacia – Xavier Borràs – Laura Busquets – Mercè Cabanas – Sergi Cámara – Josep Capdevila – Roger Carandell – Roger Codina – Jaume Collell – Adrià Costa – Josep Comajoan – Agustí Danés – Imma Domínguez – Miquel Erra – Jaume Espuny – Ruth

Espuny – Maria Àngels Ferrer – Carles Fiter – Jordi Font – Eva Funoll – Marc Güell – Àlex Gutiérrez – José Manuel Gutiérrez – Montse Mir – Anna Molas – Jordi Molet – Mercè Molist – Joan Morcillo – Isaac Moreno – Miquel Noguer – Núria Orriols – Víctor Palomar – Pere Pratdesaba – Roser Riera – Josep Maria Rierola – Martí Roviró – Xavier Sardà – Joan Serra – Miquel Serrabassa – Jaume Solà – Sergi Solà – Xavier Tornafoch – Eva Torrents – Marta Vall-Ilovera – Montse Verdaguer – Anna Vilaregut

Annex documental

463

Radio Vich-Emisora Balmes – Radio Vich / Ràdio Vic – Ràdio Vic – «Un setmanari nou per a una comarca vella» – Quadre de redactors i col·laboradors publicat al número zero d'El 9 Nou – Primera llista d'accionistes de Premsa d'Osona SA, editora d'El 9 Nou – Llista dels accionistes fundadors de Proinosa – Quadre de redactors i col·laboradors de la nova etapa de l'Ausona (1981) – Carta anònima enviada als accionistes de l'Ausona (1988) – Carta de Josep Maria Solà i Sala a Joan Orriols (1988) – Un dia en la vida de Ràdio Vic – «La defensa de la societat civil es pot fer des de la premsa» – Els editors de premsa, davant del futur digital – El meu temps a la TVO dels anys noranta – «Com un obrir i tancar d'ulls» – Sense bon periodisme, no hi ha llibertat – Miquel Macià: «Mai no ens hem sentit prou satisfets d'on érem» – Premis i guardons aconseguits per El 9 Nou d'Osona i per El 9 TV

Cronologia

495

Bibliografia

533

Hemeroteca

537

Notes

539

Les fotografies

567

Índex onomàstic

607

Agraïments

Per elaborar aquesta obra s'ha comptat amb l'ajut i el suport dels professionals de diversos arxius i biblioteques, així com de les aportacions de materials i d'assessorament d'un molt nombrós grup de persones:

El personal de l'Arxiu Comarcal d'Osona, de l'Arxiu Municipal de Vic, de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic, de la Biblioteca Municipal de Manlleu-BBVA i de la Biblioteca Pilarín Bayés de Vic.

Carles Furriols i Solà (q.e.p.d.), per aportar diversos llibres i opuscles sobre temes vigatans de la seva col·lecció.

Antoni Anguera i Puig (q.e.p.d.), per facilitar la publicació de fotos del seu arxiu professional.

Guillem Bellafont, pels documents històrics i fotografies de Ràdio Vic de l'època de Ramon Bellafont.

Judit Serra, per l'aportació de dades biogràfiques i fotografies de Guillem Serra.

Cristina Masramon, per la cessió de dues fotografies de la seva obra històrica *L'Abans*.

Rellotgeria Prat, per la cessió d'una fotografia de la comitiva oficial al Mercat del Ram de 1953.

Joan Orriols, per tota la documentació de Ràdio Vic, Reclam, La Marxa de Catalunya i Televisió d'Osona i de les seves respectives empreses editores.

Albert Bagué, per digitalitzar i convertir en fotografies nombroses imatges de vídeo de la història de TVO i per sortir a fer fotografies específiques per a aquest llibre.

Joan Turró, per la documentació empresarial d'Osona Comarca de Mitjans de Comunicació SA, d'Osonenca de Ràdio i Televisió SA i de Totssomun SL.

Beth Codina, per diverses fotografies i documents de la història d'El 9 Nou.

Víctor Palomar, per l'ajut en localitzar notícies antigues publicades a El 9 Nou.

Josep Maria Montaner, per l'aportació de desenes de fotografies pròpies sobre els mitjans de comunicació de Vic, des de 1978 fins a l'actualitat.

Rubén Vázquez, per fotografies de l'antiga seu i de l'actual del Canal Taronja.

Mercè Cabanas, per la fotografia dels inicis d'El 9 Nou del Vallès Oriental.

Lluís Vilalta, de Sant Julià de Vilatorrada, per aportació de dades.

Judit Fernández (El Punt), per la fotografia de Jacint Romeu, publicada a El Punt el 2002.

Sita Vilaró, per una fotografia corporativa de l'arxiu de l'Associació Catalana de Premsa Comarcal.

Josep Comajoan, per una fotografia de la sala de redacció i l'equip del digital Setembre, així com per la revisió prèvia de la cronologia de tot el període històric estudiat.

Núria Antentas, per les seves referències sobre la creació des d'Interausa del portal de comerç electrònic Emercat.com, així com dels primers temps d'Osona.com.

Albert Enguix, per l'assessorament sobre els equips tècnics antics de Ràdio Vic, identificats a partir de fotografies.

Adrià Costa, per diverses fotografies.

Antoni Serra i Rius, per dades sobre la història de l'Ausona.

Manel Seuba, pel seu suport en la recerca i recollida d'alguns materials històrics de la premsa de Vic.

Lluís de Planell, Antoni Anguera, Carme Paré, Enric Castellnou, Josep Maria Costa i Camós, Emili Jané, Carles Fiter, Sebastià Raurell, Albert Bagué, Elisabet Piñol, Maria Dolors Farrés i Josep Maria Montaner, per identificar persones en les fotografies de grups.

Pau Arboix, per la seva informació sobre les tensions polítiques amb l'Ausona de l'última època del Movimiento.

Joan Campà, per la seva extensa informació sobre l'Ausona, des dels anys cinquanta fins al 1981.

Ildefons Espina, per les fotografies i dades biogràfiques de Josep Maria Font i Espina i Wifredo Espina.

Miquel Pérez, per tota la informació sobre el Canal Sis, dels Estudis Universitaris de Vic.

Jordi Masferrer, per les dades històriques sobre el Reclam.

Carme Rubio, pel testimoni escrit sobre els seus anys a Televisió d'Osona, inclòs a l'annex d'aquest llibre.

Germà Capdevila, per facilitar la descàrrega des del Quiosc.cat de l'APPEC de la col·lecció d'El Vigatà Independent.

Josep Costa, llibreter, per la cura en recollir i guardar exemplars antics de premsa local de Vic, molt útils per a aquest llibre.

Ramon Orriols, per aportar informació sobre Josep Orriols i Pujol.

Maria Mercè Riera i Euras, per informacions sobre els orígens històrics de l'Ausona i l'Ausetania.

Pilar Goñi, del Grup Taelus, de Manresa, per les dades històriques sobre l'empresa i el Canal Taronja.

Albert Lozano, expert informàtic, per «ressuscitar» arxius obsolets de col·leccions de premsa local de Vic, que li havien estat proporcionats per l'autor.

Josep Sanfiz, per les dades sobre la seva etapa de director del Més La Marxa.

Dolors Marsal, per la informació i la documentació empresarial del Més La Marxa.
Francesc Farrés, pels seus records sobre la premsa vigatana dels anys seixanta i setanta.
A Jaume Collell, per aportar un exemplar del seu llibre *Joc d'oficis* per a l'elaboració d'aquesta obra, i dues fotografies dels inicis d'El 9 Nou.
A Albert Llimós, per diverses fotografies d'El 9 Nou.
Josep Capdevila, per la seva fotografia a la redacció del diari Sport.
Anna Molas, per la fotografia de la seva entrevista a Pemi Fortuny.
Jordi Puig, per aportar diverses fotografies del seu arxiu.

I l'agraïment especial a totes les persones que han aportat el seu testimoni en forma d'entrevistes personals o per escrit:

Albert Alemany, Anna Alemany, Fàtima Alemany, Dolors Altarriba, Albert Bagué, Anna Bellafont, Ramon Besa, Manel Bonafacia, Xavier Borràs (q.e.p.d.), Antoni Brachs, Laura Busquets, Mercè Cabanas, Sergi Cámara, Isabel Campos, Josep Capdevila, Roger Carandell, Beth Codina, Ernest Codina, Núria Codina, Roger Codina, Jaume Collell, Josep Comajoan, Adrià Costa, Josep Maria Costa i Camós, Josep Comeres, Miquel Cumeras, Agustí Danés, David de Dios, Eudald Domènech, Imma Domínguez, Albert Enguix, Miquel Erra, Wifredo Espina, Jaume Espuny, Ruth Espuny, Maria Dolors Farrés, Maria Àngels Ferrer, Carles Fiter, Jordi Font, Eva Funoll, Ferran Grèbol, Marc Güell, Àlex Gutiérrez, José Manuel Gutiérrez, Emili Jané, Dolors Marsal, Montse Mir, Anna Molas, Jordi Molet, Mercè Molist, Josep Maria Montaner, Joan Morcillo, Isaac Moreno, Miquel Noguer, Joan Orriols, Núria Orriols, Víctor Palomar, Carme Paré, Elisabet Piñol, Lluís de Planell, Josep Portet, Pere Pratdesaba, Sebastià Raurell, Roser Riera, Josep Maria Rierola, Martí Roviró, Joan Sala, Josep Sanfiz, Xavier Sardà, Joan Serra i Carné, Miquel Serrabassa, Jaume Solà, Eva Solé, Sergi Solà, Xavier Tornafoch, Eva Torrents, Joan Turró, Marta Vall-llovera, Montserrat Verdaguer i Anna Vilaregut.

Introducció

Atès que es tracta d'un llibre de periodisme, estaria bé explicar la gènesi i la naturalesa d'aquesta obra amb la tècnica informativa de les W, que defineixen les coordenades essencials de com es redacta una notícia.

Qui?

Sobre l'autor: soc un periodista que he exercit aquest ofici tota la vida, des dels disset anys fins al present, tothora en premsa escrita. No m'agraden els currículums llargs, per això acostumo a optar per aquest, que és el més telegràfic: «Miquel Macià. Periodista (Vic, 1957)». Aquí hi he d'afegir que he treballat en alguns dels mitjans de premsa que s'esmenten al llibre (El 9 Nou, Ausona, La Marxa de Catalunya, Butlletí Econòmic Confidencial, Osona.com, Nació Digital...) entre 1978 i 2022, i que he conegut i tractat quasi bé totes les persones esmentades en aquest treball.

Què?

El treball és una història redactada amb el màxim de detall dels mitjans de comunicació de Vic. Des de la premsa creada pel nou règim franquista el 1939 fins a la situació vigent el maig de 2025. Mitjans de premsa, ràdio, televisió i canals digitals, amb seu central a Vic. Inclou només els mitjans professionals d'informació general i deixa de banda els de caràcter temàtic. No és en absolut un seguiment de les notícies que publicaven, sinó de la vida interna dels mitjans com a organitzacions de treball. El llibre parla tan poc com és possible de les notícies, i només ho fa quan la seva publicació va tenir un impacte en la vida del mitjà pel motiu que fos. Igualment, s'ha procurat no dispersar la línia narrativa cap a temes col·laterals en què era fàcil de caure, com els de caràcter polític, social o cultural.

Com?

El mètode ha consistit en primer lloc a contactar prop d'un centenar de persones, bona part de les quals han estat entrevistades i les seves biografies i declaracions formen part del

text del llibre. Una part en conversa presencial i d'altres en un qüestionari per escrit, ampliable després en converses telefòniques o per canals de missatgeria electrònica. Es podia haver entrevistat més gent però era inviable per raons d'extensió. La mostra seleccionada és prou representativa. Les meves disculpes als qui hi haurien volgut ser i no hi són. No s'ha volgut construir un relat a base de noms i cognoms de persones que es quedés només en això, en una enumeració que per ella sola no aportaria res, sinó que s'ha buscat qui hi ha al darrere, quina és la seva biografia, on van estudiar i com i per què es van apropar (o allunyar) dels mitjans de comunicació. És un llibre que conté moltes històries personals.

En segon lloc, s'ha treballat en la consulta de les col·leccions de les publicacions de Vic que hi surten esmentades, així com en els seus arxius documentals interns quan això ha estat possible, ja que una bona part d'aquests s'han perdut. En tercer lloc, el relat es fonamenta també en centenars de documents, retalls de premsa i anotacions personals meves que he anat arxivant des de principis dels anys setanta, impulsat per la vocació periodística que ja se'm despertava en aquells temps del Batxillerat a l'Institut Jaume Callís, entre 1971 i 1975.

Quan?

L'elaboració va començar amb les entrevistes presencials, la primera setmana d'octubre de 2023. La tramesa dels qüestionaris, unes poques setmanes més tard. Tot seguit van ser transcrits i es va procedir a recollir, ordenar i seleccionar tot el material d'arxiu, tant el meu propi com el que es podia reunir per la consulta d'arxius i biblioteques públiques i aportacions de particulars. La redacció dels capítols va ser encetada la primera setmana de març de 2024 i es va cloure a final d'octubre. Tot seguit, la fixació i col·locació de les notes de peu de pàgina i les successives lectures per a ampliacions i correccions d'errors es van allargar fins a l'última setmana de maig de 2025.

Per què?

1. Perquè la ciutat de Vic, pel seu paper d'avantguarda en la premsa en català, s'ho mereixia. Fer història dels seus mitjans també és fer història de la ciutat i de les seves expressions i productes culturals.
2. Perquè la gran majoria dels mitjans estudiats ja no existeixen, i els seus arxius interns, tampoc. I arribarà el dia que, malauradament, no en quedaran testimonis vius directes. Calia, doncs, recollir-ne ara la història. Sense esperar més. No es podia permetre que s'esvaís com pols en el vent. En alguns casos, com l'Ausona i les primeres ràdios dels anys cinquanta, massa que s'ha trigat.
3. Per un acte de justícia envers la multitud de persones que hi van treballar, joves en la seva aclaparadora majoria, que hi van cremar infinitat d'hores de dia i de nit. Que

ho fessin amb il·lusió i apassionament o que fins i tot s’hi divertissin, hi visquessin històries d’amor i amistat i hi fossin molt feliços no pot amagar que van suportar unes condicions de treball quasi sempre indignes. (I com a directiu del sector durant uns anys, assumeixo la part de responsabilitat que em pertoqui, en la situació laboral que els meus propis equips considerin que van viure.)

4. Per donar un lliure i perenne altaveu a aquests treballadors, que només han tingut veu en els seus propis mitjans quan era per parlar-ne bé. Molts dels testimonis confessats en aquest llibre era impensable que trobessin un espai en els mitjans en els quals treballaven.
5. Perquè, per un corporativisme tradicional del sector, els mitjans no s’han estat d’escabotar els draps bruts de tothom qui han tingut per davant —exercint així la seva missió de guardians de la llibertat—, però han estat molt refractaris a parlar d’ells mateixos o dels seus competidors, essent com són els mitjans uns protagonistes privilegiats de la vida pública. És comprensible que cada mitjà practiqui l’autolloança fins a l’extrem, però no seria just que la seva pròpia història —tota sencera— quedés a l’ombra. Un mitjà de comunicació és (o hauria de ser sempre) una creació intel·lectual, i com a tal ha de poder ser objecte de crítica i d’anàlisi com un producte cultural més.
6. Perquè ni que sigui des d’un angle econòmic, cal fer l’estudi d’un sector que va viure els seus millors moments en la primera dècada d’aquest segle i després es va anar ensorrant. Només recordar que, per exemple, en una roda de premsa de l’any 2005 —en aquell temps que tothom convocava rodes de premsa— se’n van promoure una desena en un sol dia, i que en algunes d’aquestes vam coincidir periodistes d’una dotzena de mitjans, més les agències i alguns corresponsals. La decadència va liquidar els mitjans un per un i avui només existeixen dues redaccions periodístiques a Vic: el complex El 9 Nou i el manresà Canal Taronja Osona.
7. El llibre també s’ha fet per als seguidors dels mitjans. Molts vam créixer tot escoltant la ràdio o llegint les notícies locals dels anys seixanta. D’altres ja ho van fer amb premsa i ràdio en català. Aquests mitjans van esdevenir uns missatgers que entraven a les cases i contribuïen a enfortir la consciència de comunitat. És de justícia, doncs, que un treball minuciós com aquest expliqui què va passar amb els mitjans que van acompanyar-nos com a amics però que un dia van deixar d’existir. Que se’n van anar sense ni tan sols acomiadar-se. Calia saber què els va passar, com i per què van sucumbir. Què se’n va fer, de les persones que hi treballaven... I també qui n’eren els propietaris, com els administraven i com hi perdien o hi guanyaven diners.

L'Ausona del franquisme

(1942-1981)

Història d'una premsa sense història

Escriure la història de l'Ausona entre 1942 i 1981 no és pas una tasca fàcil. El setmanari va estar editat pel Movimiento Nacional, que englobava el partit únic FET y de las JONS¹ i altres organitzacions del règim franquista. Com a publicació oficial d'un règim dictatorial no es devia a cap de les normes habituals de la premsa en un règim democràtic. El periòdic no va mostrar mai qui n'era el director —excepte en la seva última etapa—, ni els redactors.

Arran de la dissolució sobtada i per decret del Movimiento, l'abril de 1977, es van donar instruccions des dels governs civils provincials de destruir els arxius dels consells locals i comarcals. Perdut, doncs, l'arxiu de qui en va ser l'ens editor, poca cosa es pot investigar sobre la intrahistòria del mitjà, més enllà del que es troba als seus volums enquadernats i en algunes referències escadusseres en llibres o articles. Degut als anys transcorreguts, la gran majoria dels protagonistes de la història del periòdic ja no viuen. Avui, no seria gaire precís escriure una crònica en base als records confusos i algunes de les dades contradictòries que es poden recollir. La destrucció dels arxius del Movimiento Nacional arreu de l'estat espanyol va esborrar una font essencial per reconstruir la història detallada de l'Ausona. O potser ni així, si les anotacions no passaven de referències burocràtiques en aquests arxius. No s'ha pogut establir amb certesa històrica una cronologia precisa dels seus directores i redactors, ni dels estats de comptes econòmics de la publicació. Tot dependrà que algun dia es localitzin documents en algun arxiu públic o privat.

El setmanari Ausona va publicar el seu primer número el 17 de gener de 1942, quan estava a punt de complir-se el tercer aniversari de l'entrada de les tropes de Franco a Vic. La Impremta Ausetana, Can Campà, en el seu nom popular, per la família que n'era propietària, havia perdut part de les seves màquines, espoliades durant la retirada de l'exèrcit republicà: «Potser van arribar a França —apunta Joan Campà— o potser van ser llençades a les cunetes de les carreteres o pels estimbals del Pirineu. Els propietaris van fer gestions per recuperar-les però no van donar cap resultat».²

És probable que l'Ausona optés per continuar en el mateix taller que abans de la guerra havia imprès Ausetania i dos periòdics carlistes anteriors. Aquesta impremta primer

funcionava en uns baixos de la rambla de l'Hospital, però es va traslladar a principis del segle XX quan el Banco Central s'hi va voler instal·lar, i Comella va oferir a l'impresor, Joan Campà i Soler, que es traslladés als baixos del carrer de Verdaguer, 1, a la casa Comella, on va funcionar fins al seu tancament, quasi un segle després.

Els precedents del nou setmanari havien estat Ideal Vicense, el 18 de febrer de 1939, només dues setmanes després de la presa de Vic per l'exèrcit espanyol. Una entrada que el diari La Vanguardia va saludar obrint la seva portada de banda a banda amb un gran titular amb signes d'admiració: «¡¡Vich vuelve a ser de España!!».³ Es creu que en va editar tres números perquè aquests són els que es conserven a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV), i que estan agrupats en una carpeta que porta el nom de la impremta, ja que la col·lecció en procedeix. D'altra banda, no hi ha altres fonts localitzades que certifiquin que se n'editessin més. Els exemplars són en format tabloide, de quatre pàgines (un sol full plegat per la meitat). Els números 2 i 3 estan datats el 25 de febrer i el 4 de març de 1939. El contingut combinava els abrandats articles en defensa del nou règim amb les petites notícies, avisos i comunicats d'entitats polítiques i religioses. A la capçalera es definia com a «Órgano Comarcal de la Falange Española Tradicionalista y de las JONS». La publicació va informar que patia problemes de subministrament de paper; és una possibilitat que aquesta fos la causa de la seva desaparició.

Ideal Vicense: una premsa de postguerra sota censura militar

Els exemplars de la col·lecció de l'ABEV, procedents directament de la impremta, porten estampat el vistiplau de la censura militar, amb un segell «Ejército del Norte-Servicio de Etapa-Comandancia», i una signatura a mà, molt possiblement la del coronel comandant militar Salazar. El número 1 va incloure un extens article de Josep Maria Traveria Planas titulat «Renacer. Vich devuelto a la patria por el Caudillo». El periòdic es presentava així davant dels vigatans: «Ideal Vicense levanta hoy su voz por primera vez, y con la bandera tremolada y el brazo en alto exclama con todo el entusiasmo de que es capaz: "Presente y adelante!". Los modestos luchadores de este nuevo adalid de la prensa ofrecen sus personas para emplearlas en servicio de la causa nacional, para la prosperidad de España, y en defensa de los supremos intereses de nuestra ciudad, de nuestra comarca, de Cataluña y de España».⁴ El número 3 va publicar una crida als familiars dels soldats que comunicuessin la seva adreça per enviar-los el diari a la seva destinació. A l'anotació, calia fer constar el nom, la unitat, la data d'incorporació, les ferides sofertes, les condecoracions guanyades i els principals fets d'armes en què hauria intervingut el futur destinatari del periòdic.

La segona publicació de la immediata postguerra va ser Informaciones Vich,⁵ que va sortir el 1940, de quatre pàgines d'extensió, editat per la mateixa Delegación de Prensa y Propaganda de FET y de las JONS i estampat a la Impremta Ausetana. A la col·lecció

de la impremta, ara dipositada a l'ABEV, hi ha el número 1 i el 2, del 2 i del 9 de març de 1940. El format era lleugerament més petit que Ideal Vicense. Com l'anterior, el preu de venda era de 20 cèntims. El número 2 va avisar els comerciants que havia estat impossible de publicar tots els anuncis que el diari havia rebut i que ja sortirien de forma alterna en successives edicions. Oferia als lectors fer-se subscriptors i rebre el «Boletín» al seu domicili. Com el seu predecessor, se n'ignoren els motius de la desaparició.

Tots dos mitjans, doncs, van tenir una vida insignificant per circumstàncies no aclariades. Un article sense signar publicat a l'Ausona amb motiu del seu 50è aniversari els qualificava així: «Amb el final de la guerra es van publicar de forma inconsistent una colla de fulles força radicals, tot i que es començava a parlar d'una publicació-síntesi», en clara al·lusió al que seria l'Ausona.⁶

Martí de Riquer, inspirador del naixement de l'Ausona

Amb motiu del seu cinquantenari, el 1992, l'Ausona va atribuir en un article commemoratiu la seva creació a una iniciativa de Martí de Riquer i Morera (1914-2013), aleshores un jove barceloní de 28 anys, que havia estat un dels combatents més destacats del Terç de Requetès de Nostra Senyora de Montserrat, la unitat militar de tendència carlista integrada per voluntaris catalans, constituïda el 1937 a la zona franquista. Vic i Osona van proporcionar al Terç un bon nombre de soldats, molts dels quals van resultar ferits o van morir. Durant la contesa, Martí de Riquer havia treballat al servei de propaganda franquista als fronts de guerra, que dirigia Dionisio Ridruejo. Just acabada la guerra, va ocupar càrrecs al servei de propaganda del nou règim a Barcelona. Era el vuitè comte de Casa Dávalos, un títol nobiliari creat pel rei Borbó Felip V el 1744. Un altre Borbó, Joan Carles I, del qual havia estat professor, el va declarar «Grande de España» el 2005.

A la nova publicació, el símbol del partit únic Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS) no formava part de la capçalera, però en el seu primer número va ocupar un petit espai just al costat del títol del comentari editorial. A la part superior de la portada, exhibia la frase «Saludo a Franco. Arriba España».

El primer director de l'Ausona va ser el vigatà Guillem Serra i Bardolet,⁷ ex-membre també del Terç, amb graduació de sargent i amb dues condecoracions de guerra, que el 1941 exercia de cap de la delegació de premsa i propaganda de FET y de las JONS a Vic. És molt probable, doncs, que fos a través seu o d'altres destacats carlins, que De Riquer animés el tradicionalisme local a crear la seva pròpia capçalera. Una capçalera que no va posar el símbol falangista del jou i les fletxes a la portada fins uns mesos després. El juliol del mateix any, consta que encara n'era director. Serra havia estudiat la carrera de Filosofia i Lletres a València i havia estat professor a l'Institut de Batxillerat Jacint Verdaguer, de Barcelona, abans d'entrar de professor de Literatura i d'Història de l'Art

al Col·legi de Sant Miquel dels Sants, els anys quaranta. Candi Espona el descriu com «un dels millors, potser el millor, professor que vaig tenir durant el Batxillerat».⁸ Wifredo Espina també es va referir a ell quan va expressar el seu desànim al saber que el seu estimadíssim professor Guillem Serra passava a exercir l'advocacia en detriment de l'ensenyament.⁹ Més tard, va ser professor de l'Institut Jaume Callís i de l'Escola Industrial.

No ha estat possible d'establir com es va produir el contacte entre Martí de Riquer i el nucli fundador de l'Ausona. Tanmateix, és possible conjecturar que per la relació dins el Terç de Montserrat durant la contesa bèl·lica i pel càrrec de premsa que De Riquer va exercir, podia connectar fàcilment amb Vic, i que a l'hora de decidir qui podia dirigir una publicació, Serra aportava una titulació universitària i una inquietud cultural i literària notables.

Era coneguda la rivalitat entre el falangisme i el carlisme d'ençà de la unificació obligatòria d'aquestes dues organitzacions, decretada per Franco el 1937 i que va donar lloc al partit únic del règim, FET y de las JONS.¹⁰ El carlisme anterior a la Guerra Civil estava organitzat en la Comunión Tradicionalista i comptava amb una força paramilitar, el Requetè. Tenia les seves arrels en les tres guerres civils del segle XIX i es definia com una força conservadora, monàrquica, arrelada al món rural i vinculada a l'Església catòlica, a diferència de Falange, que intentava ser un producte mimètic dels totalitarismes alemany i italià, partidària de la revolució nacional-sindicalista, no monàrquica i d'un catolicisme tebi, o fins i tot, d'un neopaganisme, sobretot en els primers anys quaranta, quan s'emmirallava amb el nazisme triomfant. Els enfrontaments entre carlins i falangistes havien costat morts i ferits a la postguerra en diverses ciutats a conseqüència d'enfrontaments i atemptats. La pitjor part se l'emportaven els carlins, atès que era Falange qui controlava els principals ressorts policials i militars de l'estat.¹¹

Les arrels carlistes de Vic

El mitjans de comunicació de línia carlista a Vic havien estat La Comarca Leal, nascuda el 12 de juliol de 1889, reconvertida en La Comarca, el juliol de 1894, i en Ausetania, el 1901, amb el subtítol «Periódico católico». Des del gener de 1902 s'imprimia a la Impremta Ausetana. Sortia els dissabtes i el seu director, Joan Campà i Soler, va ser substituït el gener de 1931 per Miquel Pujol i Matavera, membre de la Junta Provincial Tradicionalista, que va morir assassinat junt amb el seu germà Josep, el 31 d'agost de 1936, a la carretera de Sant Bartomeu del Grau a mans de milicians revolucionaris, tot indicaria que de Vic. Havia estat detingut la nit anterior a casa seva, el Pujol, de Viladrau. Ausetania va publicar el seu darrer número el 18 de juliol de 1936. Diversos col·laboradors del setmanari també van ser assassinats en aquells primers mesos a les carreteres de la comarca.

És probable que no es recuperés el nom d'Ausetania per no provocar els membres més ortodoxos de Falange, ja que el periòdic era carlí i, abans de la Guerra Civil, el